

MIASTO BIAŁYSTOK & UNICEF

RAZEM W PARTNERSTWIE NA RZECZ OCHRONY, NAUKI I DOBROSTANU

Sierpień 2022 – Grudzień 2025

O partnerstwie

Gdy wojna zmusiła miliony osób do ucieczki z Ukrainy, Białystok stał się bezpiecznym miejscem dla tysięcy ludzi poszukujących ochrony i stabilizacji. Do końca grudnia 2025 r. w mieście zarejestrowanych było **ponad 3 300 uchodźców z Ukrainy** – w tym dzieci, młodzież i całe rodziny – dla których Białystok stał się tymczasowym domem. W odpowiedzi na te potrzeby **miasto Białystok zawarło partnerstwo z Funduszem Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci (UNICEF)**, aby wzmocnić opiekę i ochronę dzieci, młodzieży oraz ich opiekunów. Nasza współpraca pokazała, jak wiele można osiągnąć, gdy lokalne władze i międzynarodowi partnerzy działają wspólnie na rzecz najbardziej narażonych, zapewniając skoordynowane wsparcie w obszarach edukacji, zdrowia psychicznego i wsparcia psychospołecznego, ochrony dzieci oraz pomocy społecznej.

Partnerstwo to było czymś więcej niż odpowiedzią na sytuację kryzysową – stanowiło długofalowe zobowiązanie na rzecz godności, odporności i równych szans dla każdego dziecka i każdej rodziny odbudowującej swoje życie w Polsce.

Partnerzy: Wspólne działania objęły szeroką sieć wydziałów miejskich, dzielnic, szkół, podmiotów ochrony zdrowia, edukacji i pomocy społecznej, organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz instytucji kultury – jednocząc Białystok wokół wspólnego celu.

Co osiągnęliśmy

W latach 2022-2025 tysiące uchodźców oraz rodzin ze społeczności przyjmującej skorzystało z rozszerzonych usług miejskich. Między innymi:

- ➔ **Ponad 15 000 uchodźców z Ukrainy – dzieci i kobiet – oraz osób ze społeczności przyjmującej** otrzymało podstawową opiekę zdrowotną;
- ➔ **Ponad 10 000 dzieci uchodźczych z Ukrainy oraz dzieci i opiekunów z grup szczególnie wrażliwych w społeczności przyjmującej** korzystało z regularnego wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i pomocy psychospołecznej w bezpiecznych centrach wsparcia, a **około 700 dzieci bez opieki lub oddzielonych od rodzin** objęto opieką alternatywną lub skutecznie ponownie połączono z rodzinami;
- ➔ **Blisko 8 000 dzieci uchodźczych z Ukrainy oraz dzieci ze społeczności przyjmującej** co miesiąc korzystało z formalnej i nieformalnej edukacji, a materiały edukacyjne i zestawy do nauki wsparły **ponad 50 000** dzieci w klasach w całym Białymstoku.

Każda z tych liczb to historia nadziei i odporności – możliwa dzięki wspólnym działaniom społeczności, które połączyły siły, aby chronić dzieci i wspierać je w odbudowywaniu życia.

Reakcja – kluczowe działania i rezultaty

Edukacja: od integracji do długofalowego włączenia

Dzięki kompleksowym inicjatywom edukacyjnym Białystok **nadał priorytet integracji dzieci z doświadczeniem uchodźczym z polskim systemem oświaty**. Kluczowe działania obejmowały wdrożenie ukierunkowanych programów wsparcia językowego, zatrudnienie asystentów międzykulturowych w przedszkolach oraz zapewnienie terapii i diagnoz rozwojowych w poradniach psychologiczno-pedagogicznych. Uzupełnieniem tych działań były ścieżki edukacyjne dla dzieci i młodzieży pozostających poza systemem szkolnym, tak aby żadne dziecko nie zostało pominięte.

Białystok wdrożył również program rodzicielski **UNICEF-u Growing Up Together** w miejskich żłobkach, tworząc wspierające środowisko, w którym ukraińscy i polscy rodzice oraz edukatorzy mogli się spotykać, dzielić doświadczeniami i wzmacniać pozytywne praktyki wychowawcze.

Równolegle, w ramach **międzynarodowej inicjatywy realizowanej w ramach Instrumentu Wsparcia Technicznego Unii Europejskiej**, miasto ściśle współpracowało z UNICEF-em oraz samorządami w Polsce, na Słowacji i w Rumunii, aby **przejsć od działań interwencyjnych do trwałych, zrównoważonych i długoterminowych strategii włączenia**. Działania te koncentrowały się na poprawie dostępu do wysokiej jakości, inkluzywnych usług dla dzieci i opiekunów z doświadczeniem uchodźczym i migracyjnym, odzwierciedlając silne zaangażowanie Białegostoku w budowanie odpornych i włączających społeczności.

Ochrona społeczna: nikt nie pozostaje bez wsparcia

Nasze partnerstwo **objęło wsparciem najbardziej narażone rodziny uchodźcze, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci przebywających w opiece tymczasowej i zastępczej**. Aby ograniczyć nierówności materialne i społeczne, **zapewniono ukierunkowaną pomoc dzieciom i młodzieży** w tych formach opieki, w tym dystrybucję 650 bonów/kart gotówkowych dla osób niepełnoletnich. Działania te pomogły zaspokoić podstawowe potrzeby oraz wzmocniły ochronę dzieci szczególnie zagrożonych.

Ochrona dzieci: bezpieczne przestrzenie, silniejsze systemy

Wspólnie utworzyliśmy **Spilno Hub** – centrum społecznościowe oferujące wielodyscyplinarny i kompleksowy pakiet usług dla uchodźców oraz społeczności przyjmującej. Hub stał się bezpieczną przestrzenią, w której dzieci i rodziny mogły odzyskiwać równowagę, uczyć się i rozwijać. Od momentu otwarcia w 2022 r. wsparciem objęto **ponad 10 000 dzieci uchodźczych i ich opiekunów, a także najbardziej wrażliwych członków społeczności przyjmującej, poprzez usługi informacyjne, prawne, psychologiczne, edukacyjne oraz działania na rzecz włączenia społecznego**. Obejmowały one m.in. pomoc w dostępie do usług publicznych, zajęcia językowe, aktywności rekreacyjne i rozwijające kompetencje, inicjatywy angażujące młodzież oraz działania antydyskryminacyjne.

Dostęp do **wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego i pomocy psychospołecznej** został wzmocniony poprzez rozszerzenie oferty usług i ich ukierunkowane świadczenie. Obejmowało to **zakup testów do diagnozy psychologicznej** wspierających proces diagnostyczny i terapeutyczny, **doposażenie placówek ochrony zdrowia w sprzęt komputerowy i materiały terapeutyczne**, a także **zapewnienie wsparcia tłumaczeniowego** dla poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Dzięki temu dzieci, młodzież i opiekunowie mogli uzyskać terminową **pomoc psychologiczną, psychiatryczną i terapeutyczną**.

Zmiany społeczne i behawioralne: rzetelne informacje i wsparcie w podejmowaniu decyzji

Działania w zakresie zmian społecznych i behawioralnych (SBC) w Białymstoku koncentrowały się na **zapewnieniu rodzinom uchodźczym z Ukrainy stałego dostępu do rzetelnych i praktycznych informacji** za pośrednictwem silnych kanałów komunikacji cyfrowej. Kluczowym punktem dostępu była strona internetowa Spilno, oferująca **wiarygodne informacje w języku ukraińskim**. Platforma dostarczała jasnych informacji dotyczących opieki zdrowotnej, edukacji, statusu prawnego oraz usług ochrony. Co więcej, umożliwiała dwukierunkową komunikację oraz pomagała przeciwdziałać dezinformacji, jednocześnie wzmacniając zaufanie do systemów publicznych. Dostęp cyfrowy miał szczególne znaczenie dla docierania do rodzin w sposób ciągły i na szeroką skalę, umożliwiając im sprawne korzystanie z usług i podejmowanie świadomych decyzji.

Działania SBC **wspierały krajowe programy szczepień** poprzez przekazywanie jasnych, wrażliwych kulturowo informacji, odpowiadających na obawy z nimi związane, przełamujących brak zaufania i eliminujących bariery językowe. **Kampanie dotyczące zapisu do szkół** wyjaśniały wymagania formalne oraz promowały korzyści płynące z nauki stacjonarnej, w szczególności w odniesieniu do dzieci i młodzieży zagrożonych wypadnięciem z systemu edukacji. Równolegle **przekazy dotyczące przeciwdziałania przemocy i bullyingowi zwiększały świadomość zagrożeń**, promowały poszukiwanie pomocy oraz **wzmacniały normy ochrony dzieci**, przyczyniając się do **tworzenia bezpieczniejszych środowisk i silniejszej spójności społecznej**.

Lokalne systemy ochrony dzieci zostały wzmocnione poprzez zwiększenie zatrudnienia kadry oraz działania budujące kompetencje zespołu, co umożliwiło bardziej skoordynowane, uwzględniające doświadczenia traumy i trwałe reakcje na potrzeby zagrożonych dzieci. W szkołach przeprowadzono szkolenia z zakresu **Standardów Ochrony Dzieci** a specjaliści pracujący z dziećmi w opiece tymczasowej i zastępczej otrzymali **wsparcie w postaci superwizji i szkoleń**, ze szczególnym uwzględnieniem **traumy związanej z doświadczeniem wojny**.

Aby wzmocnić włączenie społeczne **zorganizowano spotkania integracyjne dla dzieci oraz opiekunów w opiece tymczasowej i zastępczej**, w których uczestniczyło **115 osób**. Równolegle usprawniono komunikację z rodzinami uchodźczymi poprzez **wzmocnienie kompetencji pracowników oraz zatrudnienie tłumaczy**. Wspólnie wzmocniliśmy potencjał działań na pierwszej linii, wspierając około **17 specjalistów w zakresie pracy z traumą wojenną i zapobiegania wypaleniu zawodowemu**, a także rozwijając kompetencje około **50 specjalistów** pracujących z rodzinami dotkniętymi kryzysem i zróżnicowanymi kulturowo, **w tym zagrożonymi wykluczeniem społecznym** z powodów kulturowych, religijnych lub innych.

Działania cyfrowe uzupełniano **angażowaniem społeczności lokalnej**. Szkolenia i warsztaty dla **pracowników samorządowych, nauczycieli, pracowników ochrony zdrowia oraz służb społecznych** wzmacniały lokalne kompetencje w zakresie komunikacji włączającej, ochrony dzieci, zapobiegania przemocy oraz pracy ze społecznością. Łącznie działania SBC **zapewniły spójne, partycypacyjne podejście**, wspierające świadome podejmowanie decyzji, odporność oraz dobrostan dzieci uchodźczych i ich rodzin w Białymstoku.

Zdrowie: zapewnienie dostępu do kluczowych usług i wsparcia

Nasze partnerstwo **wzmocniło wsparcie dla zdrowia i dobrostanu** dzieci i młodzieży z Ukrainy. **Zapewniono dodatkowe wsparcie żywieniowe** w żłobkach, przedszkolach i szkołach, wspierając prawidłowy wzrost i rozwój dzieci. Rodziny uchodźcze uzyskały **dostęp do specjalistycznych świadczeń medycznych**, w tym opieki w Klinicznym Szpitalu Dziecięcym oraz w Poradni Kardiologicznej, wyposażonej w sprzęt telemetryczny. Przyszli rodzice mogli korzystać z **zajęć szkoły rodzenia, a niezbędny sprzęt medyczny** – taki jak wagi i laktatory – mogli wypożyczyć w specjalnym punkcie. Dodatkowo przekazano **apteczki pierwszej pomocy oraz zestawy higieniczne**, w tym tzw. „różowe skrzynki” zawierające środki higieny intymnej dla dziewcząt.

Przykłady najlepszych praktyk – innowacyjne podejścia

Spilno Hub: bezpieczna przestrzeń dla wszystkich

Spilno Hub w Białymstoku było czymś więcej niż zwykłym centrum – stało się zaufaną przestrzenią społecznościową, w której **dzieci i rodziny uchodźcze oraz ze społeczności przyjmującej mogły korzystać z usług ochrony, indywidualnie dostosowanego wsparcia oraz możliwości nawiązywania kontaktów z innymi.**

Od natychmiastowej pomocy po długofalową integrację – działania w Spilno były realizowane w oparciu o podejście oparte na prawach człowieka, dostosowane do wieku, wrażliwe na płeć i włączające osoby z niepełnosprawnościami. Działając w ramach **Centrum Aktywności Społecznej w Białymstoku** oraz we współpracy z szeroką siecią partnerów NGO, Spilno Hub wzmocniał skoordynowane reakcje na potrzeby dzieci i opiekunów, zapewniając dostępność usług dostosowanych kulturowo i językowo.

Model komunikacji włączającej

Podejście SBC, które wspólnie wdrożyliśmy, stanowi przykład dobrej praktyki w przekazywaniu **terminowych i rzetelnych informacji** rodzinom uchodźczym na szeroką skalę. Łącząc platformy cyfrowe, takie jak strona internetowa **Spilno**, z ukierunkowanymi kampaniami i działaniami lokalnymi, miasto zapewniło rodzinom informacje dotyczące zdrowia, edukacji i ochrony dzieci w sposób **kulturowo i językowo dostosowany**. Szkolenia dla pracowników samorządowych, nauczycieli i usługodawców wzmocniły lokalne kompetencje w zakresie **komunikacji włączającej**, reagowania na bieżące potrzeby oraz budowania zaufania w społeczności.

Droga naprzód – budowanie trwałych i zrównoważonych rozwiązań

Wspólnie, te propozycje tworzą kompleksową ścieżkę utrzymania i wzmocnienia włączających usług i systemów, które pozwolą Białemu Stokowi nadal wspierać dzieci uchodźcze i ich rodziny.

- ➔ **Promować podejście oparte na prawach człowieka** w zakresie integracji społecznej dzieci uchodźczych i ich rodzin, włączając potrzeby uchodźców do odpowiednich lokalnych strategii w Białymstoku oraz wśród władz lokalnych w Polsce. Wspierać partycypacyjne podejścia do planowania i wdrażania polityk publicznych.
- ➔ **Rozszerzać możliwości edukacyjne szkół i przedszkoli** oraz kontynuować wsparcie nauczycieli poprzez rozwój zawodowy i pomoc psychospołeczną w celu utrzymania edukacji włączającej.
- ➔ **Kontynuować zapewnianie dostępnego, uwzględniającego różnorodność kulturową doradztwa zawodowego**, w tym poprzez ukraińskojęzycznych doradców, aby wspierać młodych ludzi w kontynuowaniu nauki i podejmowaniu świadomych decyzji zawodowych.
- ➔ **Promować spójność społeczną i dialog międzykulturowy** poprzez kontynuację programów społecznych i kulturalnych łączących uchodźców ze społecznością przyjmującą.
- ➔ **Zapewnić ochronę i włączenie najbardziej potrzebujących dzieci**, poprzez stałe inwestycje w rozwój kadry pracowników socjalnych i usług społecznych oraz dalszy rozwój wieloinstytucjonalnej współpracy na rzecz zapobiegania przemocy wobec dzieci.
- ➔ **Instytucjonalizować mechanizmy przygotowania i koordynacji w sytuacjach kryzysowych**, które zostały ustanowione podczas wspólnej reakcji na kryzys uchodźczy, aby zapewnić szybkie i skuteczne działanie w przypadku przyszłych kryzysów lub zwiększonego napływu uchodźców.